

На основі визначення сфери, мети, особливостей проведення управлінського та бухгалтерського обліку та узагальнення літературних джерел [1–7] запропоновано розмежування існуючих класифікаційних ознак витрат у кожному з них. Перелік класифікаційних ознак наведено в табл. 2 та 3, де також вказано мету здійснення класифікації витрат за цією ознакою в межах відповідної системи обліку, охарактеризовано види витрат за цією класифікаційною ознакою та наведено приклади таких витрат.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Згруповані та розмежовані класифікаційні ознаки витрат для використання за управлінського та бухгалтерського підходів щодо витрат сприятимуть забезпеченню управлінців необхідною, достовірною та точною інформацією для прийняття ефективних управлінських, в тому числі маркетингових рішень. Основною перевагою цієї класифікації витрат буде те, що управлінський та бухгалтерський облік будуть використовувати ті витрати, які необхідні для забезпечення цілей щодо їх здійснення.

Хоч підприємство і використовуватиме різні класифікаційні ознаки для різних цілей обліку, функціонування будь-якого підприємства обумовлює ведення і бухгалтерського, і управлінського обліку. Перспективою подальших досліджень можна розглядати розширення та доповнення класифікаційних ознак, теоретичних та прикладних аспектів витрат.

1. Цал-Цалко Ю.С. *Витрати підприємства: Навч. посібник.* – К.: ЦУЛ, 2002. – 656 с.
2. Панасюк В. *Управління витратами виробництва.* – Тернопіль: Економічна думка, 1999. – 198 с.
3. Давидович І.Є. *Управління витратами: Навч. посібник.* – 2-ге вид., перероб. і доп. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – 228с.
4. Турило А.М., Кривчук Ю.Б., Турило А.А. *Управління витратами підприємства: Навч. посібник.* – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 120 с.
5. Карпенко О.В. *Управлінський облік: організація, методологія, методика викладання: Монографія.* – Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2005. – 341 с.
6. Голов С.Ф. *Управлінський облік: Підручник.* – К.: Лібра, 2003. – 704 с.
7. Данилюк М.О., Лециій В.Р. *Теорія і практика процесно-орієнтованого управління витратами: Наук. вид.* – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2002. – 248 с.
8. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV, зі змінами від 22.06.2000 р.

УДК 658.012.34

Р.П. Дудяк, Н.Б. Завальницька, Р.О. Дудяк

Львівський державний аграрний університет, м. Дубляни

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЛОГІСТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ БІРЖОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

© Дудяк Р.П., Завальницька Н.Б., Дудяк Р.О., 2007

Охарактеризовано теорію логістичного управління, основні принципи логістичного управління, розкрито сутність, функції та методи логістичного управління суб'єктами біржового ринку, визначено роль концепції логістичного управління в підвищенні ефективності функціонування суб'єктів біржової торгівлі і виявлено основні відмінності логістичного управління від традиційного на біржовому ринку в Україні.

The theory logistic of management is justified, the basic principles logistic of knowledge of management are characterized, the essence, functions and methods of operation of business is opened, exchange enterprizers the role of the concept logistic of management in increase of efficiency of functioning of the enterprises exchange trade is determined and the basic differences logistic of management from traditional are revealed in Ukraine.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження концепції логістичного управління в економіці України, зокрема на біржовому ринку, значно зросла в умовах ринкових перетворень, що зумовлено розширенням економічних зв'язків між підприємствами й організаціями та іншими

суб'єктами біржової ринкової інфраструктури. Концепція логістичного управління актуальна для усіх інститутів економіки суспільства незалежно від форм власності, виду продукції, галузевої і відомчої належності елементів логістичної системи. Концепція логістичного управління є найконструктивнішим підходом до управління товарними і фінансовими потоками, яка адекватно відображає складність і динамічність господарської ситуації і розглядається як цілепокладальна основа розробки і реалізації стратегії діяльності суб'єктів біржового ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти теорії і практики логістичного управління висвітлено в багатьох працях як вітчизняних [1; 2; 3; 4], так і зарубіжних [6] учених. Однак більшість науковців ототожнюють концепцію логістики з логістичним управлінням. І тільки деякі з них розмежовують ці дефініції. Зокрема, в монографії "Логістизація процесів в організаційно-економічних системах", хоч і відзначається, що "поняття логістики та логістичного управління наповнюються численним змістом і проникнули в різні сфери виробництва та товарообігу", однак не приділяється уваги концептуальним відмінностям між цими поняттями. У роботах російських учених досліджуються відмінності логістичного управління від традиційного, але сутнісна основа логістичного управління не визначається [5, 6]. Одним з перших, хто увів до наукової термінології поняття "логістичний менеджмент" і визначив його сутність, є Є. Крикавський [2, с. 74].

Концептуальну сутність логістичного управління розглядали і російські вчені. Так, В.М. Стаханов і В.Б. Українцев вважають, що логістичне управління являє собою синтез основних управлінських функцій, спрямованих на планування, організацію, контроль і регулювання економічними потоками в господарських системах для досягнення загальносистемних цілей з найменшими витратами [7, с. 40].

Ці концепції логістичного менеджменту підприємства та інші суб'єкти гуртового та роздрібного ринків є ґрунтовними, але водночас потребують уточнень:

а) логістичний менеджмент суб'єктів ринку, зокрема біржового, не може обмежуватися досягненням цілей тільки логістичної системи, а повинен сприяти досягненню усіх цілей ринкової стратегії учасників ринку;

б) стратегічні цілі логістичного менеджменту повинні бути спрямовані на оптимізацію і раціоналізацію економічних потоків, що вимагає певних інвестицій, фінансового, кадрового і інформаційного забезпечення біржової торгівлі.

Заслугує на увагу те, що логістичний менеджмент пов'язується з логістичними операціями і системами, але недоліком цієї концепції логістичного менеджменту є неправильне визначення об'єкта управлінського впливу, оскільки логістичні функції не є об'єктами логістичного менеджменту.

Формулювання цілей статті. Оскільки теорія логістичного управління потребує удосконалення, то метою написання цієї роботи є уточнення сутності логістичного управління та обґрунтування його концепції на ринку суб'єктів біржової торгівлі. Потребує посилення логістичного управління у діяльності суб'єктів і учасників біржового ринку і практичного застосування його методів специфічних для України у найближчій перспективі. Необхідність теоретичних і практичних розробок для біржового ринку визначили актуальність дослідження методологічних основ концепції логістичного управління учасниками біржового ринку і виявлення основних відмінностей логістичного управління від традиційного.

Виклад основного матеріалу. Логістичне управління ґрунтується на загальній теорії менеджменту у поєднанні з теоретико-методологічною сутністю логістики, об'єктом дослідження якої є матеріальні потоки, що циркулюють на ринках товарів, послуг та фінансових активів, а предметом – оптимізація процесів, що формують економічні потоки, інтегровані в адаптивній мікро- або макроекономічній системі на основі їхньої взаємодії. Методи логістичного управління характеризуються системним підходом до створення матеріалопровідних і фінансових ланцюгів на основі оптимізації логістичних витрат на біржовому ринку.

Ефективність логістичного управління забезпечується системою загальних принципів управління і принципів логістичного пізнання суті та особливостей функціонування біржового ринку. Серед загальноприйнятих принципів управління можна виділити такі:

системність і комплексність, які вимагають управління усіма потоковими процесами у взаємозв'язку, взаємодії;

організацію обліку витрат на управління матеріальними, інформаційними й фінансовими потоками активів по усьому логістичному ланцюгу біржового ринку;

узгодження критеріїв функціонування окремих ланок логістичного ланцюга для досягнення оптимуму як на мікро-, так і на макрологістичному рівні на етапі моніторингу біржової торгівлі;

координацію та інтеграцію активної участі усіх ланок управління в прийнятті рішень щодо ліквідації недоліків функціонування логістичної системи управління біржовою торгівлею;

широке використання інформаційних технологій та сучасних методів моделювання в управлінні логістичними системами дослідження попиту і пропозиції на біржовому ринку;

проекування і впровадження усіх підсистем, що забезпечують реалізацію функцій логістичного управління суб'єктами біржового ринку, а саме: технічної, економічної, кадрової та юридичної;

спостереження за надійністю та якістю функціонування кожного елемента логістичної системи для досягнення заданого рівня якості товарів та інших активів, рівня задоволення обсягів біржового попиту та виконання біржових контрактів;

гуманізацію усіх функцій і технологічних рішень у логістичних системах, що означає відповідність екологічним вимогам біржових товарів, ергономічним, соціальним, етичним вимогам;

адаптацію логістичної системи до відхилень параметрів і чинників довкілля (коливання ринкового попиту, зміни обсягів постачання і пропозиції транспортних тарифів та інших цінових коливань).

До принципів логістичного пізнання, на які повинна спиратися концепція логістичного управління суб'єктами біржового ринку, можна зарахувати такі, як:

побудова підприємства або суб'єкта біржового ринку як системи, яку потрібно вивчати за чотирма основними параметрами: метою функціонування та заходами, що забезпечують її досягнення; потоками, за допомогою яких виконуються функції; структурою, що обмежує і направляє потоки;

двоїстість споживання обмежених ресурсів (з позицій концепції логістичного управління усі процеси, що відбуваються в соціально-економічних системах, повинні розглядатися як поточкові і характеризуватися рухом і використанням ресурсів);

горизонтальна інтеграція організаційної структури підприємства (концепція логістичного управління вимагає забезпечення максимальної горизонтальної інтеграції організаційної структури підприємств і учасників біржової торгівлі);

глобальна оптимізація (за оптимізації управління в синтезованій логістичній системі необхідне узгодження локальних цілей функціонування елементів системи для досягнення глобального оптимуму у процесі підвищення ефективності функціонування біржового ринку).

Будучи важливою складовою ринкового механізму розширеного відтворення, логістичне управління формується для реалізації й узгодження економічних інтересів безпосередніх і опосередкованих учасників підприємницьких процесів за допомогою найефективнішого використання ресурсів в умовах господарювання на певному історичному етапі. Для пояснення сутнісної основи дефініції "мета логістичного управління" варто виділити три ключові моменти:

по-перше, мета формування системи логістичного управління полягає в створенні умов, які сприяють підвищенню результативності підприємницької діяльності і реалізації економічних інтересів безпосередніх учасників біржової торгівлі;

по-друге, засобом досягнення поставленої мети є ефективне використання усіх видів ресурсів, насамперед матеріальних, фінансових, інформаційних, які забезпечують підвищення ефективності діяльності на біржовому ринку за умови мінімізації витрат без погіршення якісних характеристик біржової продукції та інших активів;

по-третє, система логістичного управління економічними процесами – це адаптивна система, оскільки вона прагне до реалізації своєї цільової функції на різних етапах підготовки і проведення біржової торгівлі на тому чи іншому історичному етапі розвитку світової і/або національної економіки.

Для кожного суб'єкта і учасника біржової торгівлі загальна ціль його діяльності конкретизується в підцільях, що випливають з потреб оптимізації і раціоналізації економічних і фінансових потоків; розвитку інфраструктури логістичної системи з урахуванням чинного законодавства про організацію та участь в біржовій торгівлі.

Функція логістичного управління являє собою комплекс управлінських дій, спрямованих на реалізацію цілей і завдань конкретної логістичної системи.

Кількість функцій логістичного управління зростає, а їх взаємозв'язки ускладнюються. Це ускладнення має прогресивний характер, оскільки є якісним гарантом прийняття управлінських рішень. А найважливішим і необхідним інструментарієм втілення управлінських рішень є сукупність підходів і методів, застосовуваних у логістичному управлінні.

Методи логістичного управління діяльністю суб'єктів біржової торгівлі різноманітні. Вони пов'язані з логістичними функціями і забезпечують їхню реалізацію. До логістичних належить значна частина застосовуваних у практичній діяльності способів управління. Належність методів управління до логістичних визначається специфікою прийомів і способів впливу, специфікою об'єктів управління, яка визначається економічними потоками, кінцевою метою управління, якою є оптимізація функціонування будь-яких бізнес-систем через мінімізацію усєї сукупності трансакційних, логістичних і трансформаційних витрат та ефективної організації форми впливу на конкретно сформовану ситуацію на біржовому ринку.

Логістичне управління економічними потоками загалом і потоковими процесами зокрема, характеризується комплексністю, яка забезпечується системним підходом до управління фінансовими і товарними потоками в нерозривному зв'язку з грошовими, інформаційними й іншими потоками як по вертикалі, так і по горизонталі, а також концентрацією і спеціалізацією у відповідних структурах і підрозділах суб'єктів біржового ринку. Комплексність логістичного управління проявляється в інтеграції функцій формування господарських зв'язків з функціями планування, організації і управління потоковими процесами в координації стратегії і тактики управління по усьому логістичному ланцюгу. Ефективність логістичного управління забезпечується застосуванням економіко-математичних методів, що ґрунтуються на оптимізації планування і співвідношення попиту і пропозиції з урахуванням інтересів усіх ланок логістичного ланцюга учасників, задіяних у біржовій торгівлі.

Вивчення логістичного управління показало, що його концепція полягає у свідомому впливі на потоки, що взаємодіють як сукупність поточкових процесів через їхню синхронізацію на основі логістичних принципів і методів з метою надання потокам визначеної спрямованості та одержання не тільки економічних, а й соціальних результатів діяльності підприємства. Таке тлумачення синтезує відомі концепції логістики і менеджменту, визначає мету логістичного управління у взаємозв'язку зі стратегією і тактикою діяльності підприємств та інших учасників біржової торгівлі, забезпечуючи біржовий товарообіг.

Схематично застосування концепції логістичного управління суб'єктами біржового ринку в Україні зображено на рис. 1.

Логістичне управління повинно забезпечити економічні переваги порівняно з традиційними методами управління системою біржової торгівлі та активністю її суб'єктів і учасників. Ключовою ідеєю, що лежить в основі логістичного підходу до організації і управління економічною діяльністю біржових структур, є ідея інтеграції усіх її складових. Ця ідея випливає з того, що потоки сировини, фінансових активів і інформації на технологічно самостійних етапах і стадіях пов'язуються в загальній системі управління. Така інтеграція потоків дає економічний ефект і сприяє фінансовій стійкості учасників біржової торгівлі. Потенціал інтегрованої логістики дає змогу досягти мети суб'єкту у межах його місії і виступає стратегічним фактором підвищення конкурентоспроможності на біржовому ринку України.

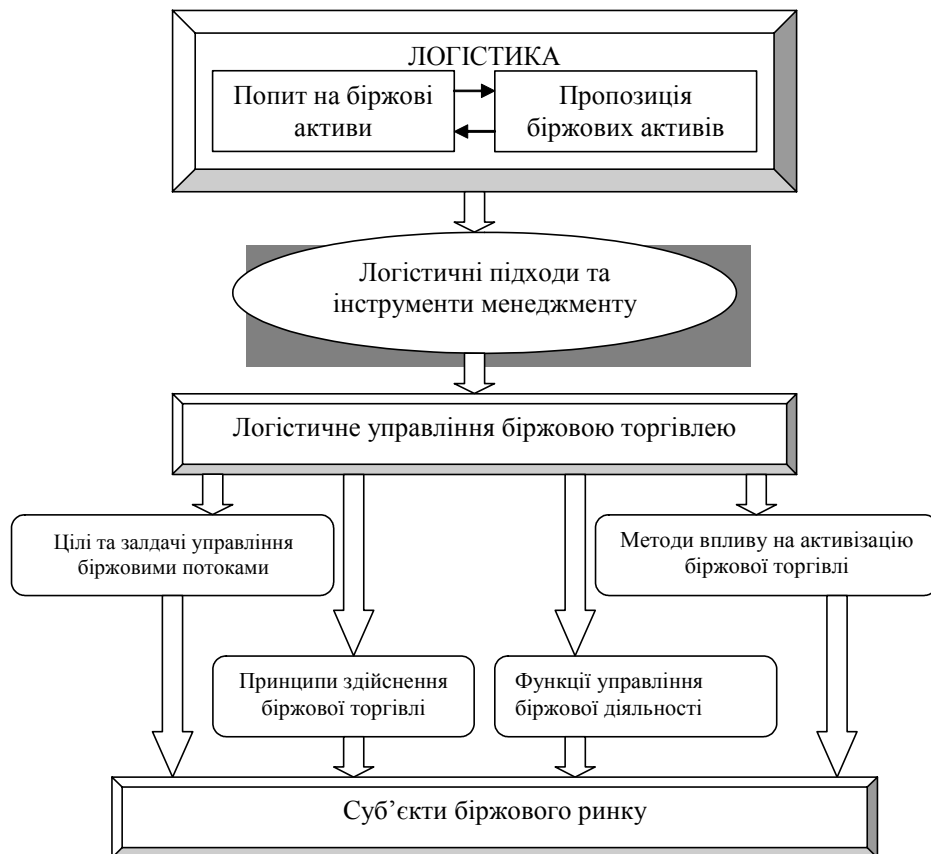

Рис. 1. Застосування концепції логістичного управління суб'єктами біржового ринку в Україні

Інтегрований підхід до управління має переваги над традиційним, організованим за принципом управління окремими функціональними складовими підприємств і біржової торгівлі загалом. Практика засвідчує, що в логістично організованих товаропровідних ланцюгах рівень витрат, пов'язаних з економічними потоками, значно нижчий, ніж при традиційних системах управління потоками біржових товарів. Це пояснюється узгодженістю дій усіх учасників логістичних процесів, що формують логістичний потік. Тому завдання координації дій по усьому логістичному ланцюгу полягає в оптимальному ув'язуванні на оперативному рівні різних вимог, що виникають у логістичній системі учасників біржової торгівлі. Логістичне управління створює реальну можливість об'єднання відповідальності усіх функціональних підрозділів (окремих ланок логістичної системи) суб'єктів біржової торгівлі для досягнення загальної мети підприємницької діяльності.

Застосування концепції логістичного управління дасть змогу удосконалити традиційну систему управління суб'єктами біржової торгівлі.

Узгодження інтересів усіх ланок мікрологістичного ланцюга потребує обґрунтування внутрішнього механізму управління економічними потоками суб'єктів біржової торгівлі на основі використання теорії компромісів.

Логістичне управління орієнтує на оптимальне і раціональне використання усіх ресурсів суб'єктів і учасників біржової торгівлі. Воно передбачає усвідомлене формування економічних потоків функціонування біржової торгівлі за критерієм оптимальності.

Принциповою відмінністю логістичного управління суб'єктами біржової торгівлі від традиційного є обов'язкове поєднання технології руху ресурсів з економічними потоками суб'єкта, що виключає, з одного боку, нераціональне формування використання ресурсів, а з іншого, – несвоєчасне виконання зобов'язань підприємства перед клієнтами.

На відміну від традиційного логістичне управління потребує орієнтації усіх функцій управління на єдиний критерій ефективності діяльності учасників у біржовій торгівлі – критерій максимізації співвідношення сукупних обсягів доходу і витрат, попиту і пропозиції, а також досягнення за допомогою оптимізації економічних потоків необхідного рівня конкурентоспроможності на біржовому ринку. Ринкова трансформація економіки України викликала необхідність логістичного управління кожним бізнес-суб'єктом біржового ринку. Орієнтацією такого управління стало задоволення ринкового попиту на біржові товари.

Дослідження дало змогу порівняти параметри методології логістичного і традиційного управління суб'єктами і учасниками біржового ринку (рис. 2). Застосування логістичного управління стало можливим завдяки впровадженню комп'ютерних технологій, які дають змогу спостерігати за матеріальними потоками на біржовому ринку по усьому логістичному ланцюгу для обґрунтування стратегічних, поточних і операційних управлінських рішень суб'єктів біржової торгівлі.

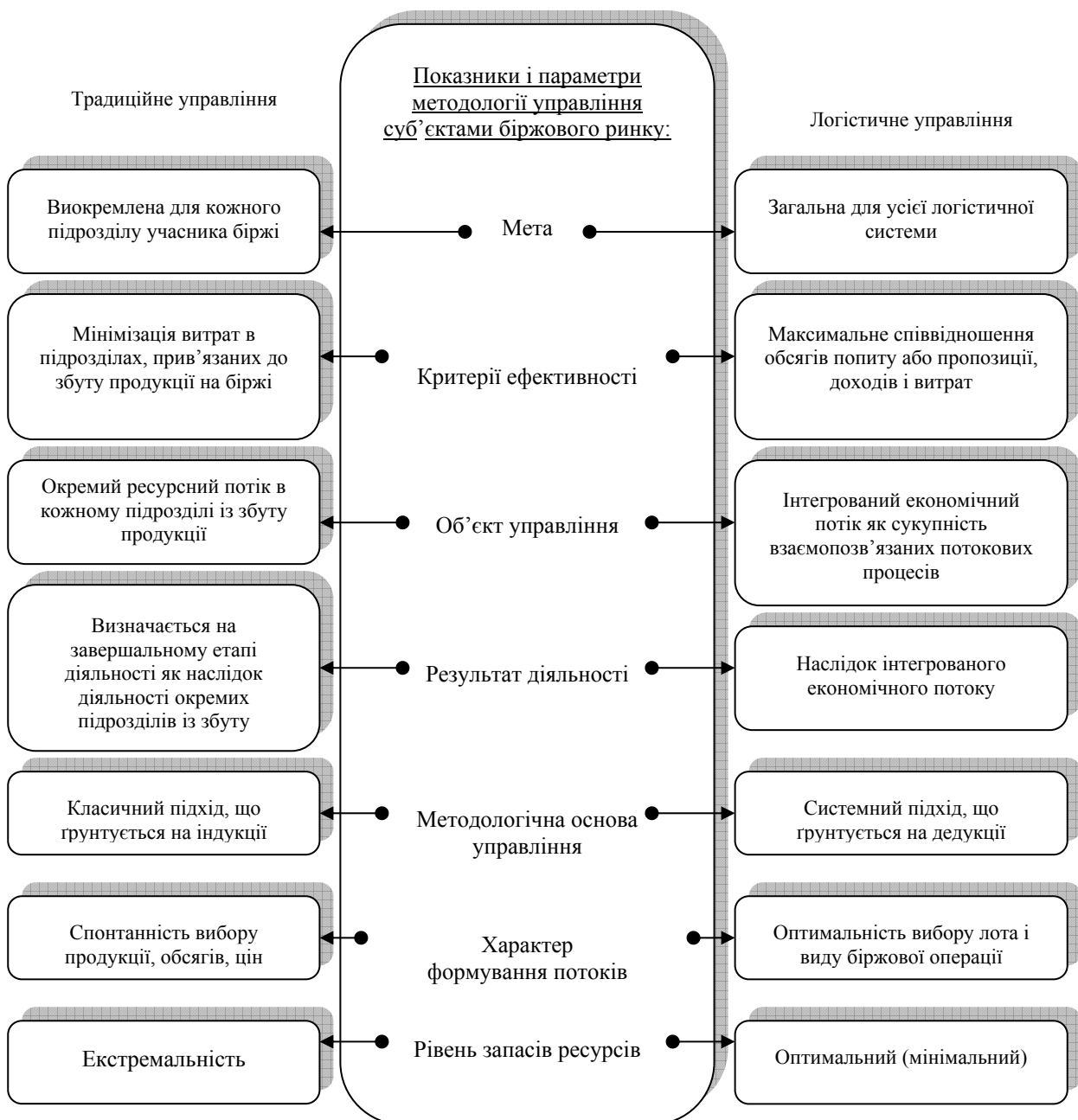

Рис. 2. Особливості і відмінності застосування методології управління у діяльності суб'єктів біржового ринку в Україні

Висновки. Вивчення методологічних основ логістичного управління діяльністю суб'єктів і учасників біржової торгівлі дає змогу розглядати його концепцію як мистецтво синхронізації економічних потоків, що являють собою сукупність потокових процесів, на основі логістичних принципів і методів з метою надання потокам визначеної спрямованості і одержання комерційних і фінансових результатів діяльності учасників біржової торгівлі.

Механізм логістичного управління полягає в розвитку прогресивних форм і методів економічних взаємин між виробничими, комерційними і комунікаційними структурами в мікро- та макроекономіці.

Особливого значення в умовах удосконалення ринкового механізму набуває узгодження стратегічних, тактичних та оперативних дій в реалізації підвищення ефективності діяльності функціонування біржових структур, остаточною метою діяльності яких є набуття конкурентних переваг внаслідок їх впровадження.

Застосування концепції логістичного управління створює передумови для формування комплексних логістичних систем, що охоплюють функціональні задачі з регулювання усіх потокових процесів.

Логістичне управління покликане забезпечити підвищення економічної ефективності порівняно з традиційними методами управління. Ключовою ідеєю, що лежить в основі логістичного підходу до організації і управління економічною діяльністю на біржовому ринку, є ідея інтеграції усіх її складових. Логістичне управління охоплює, по-перше, вибір ефективної організаційно-правової форми біржового бізнесу з урахуванням тісного взаємозв'язку інтересів усіх учасників логістичних ланцюгів і систем учасників біржової торгівлі; по-друге, реструктуризацію технології постачання і збуту з урахуванням ефективних каналів ресурсозабезпечення; по-третє, удосконалювання організації управління суб'єктами та організацією проведення біржової торгівлі на основі оптимізації економічних потоків як сукупності взаємопов'язаних потокових процесів.

Отже, концепція логістичного управління унікальна не через виконувані функції, оскільки суть кожної окремої функції не змінюється, а через інтеграцію цих функцій у єдиний механізм мінімізації логістичних витрат учасників біржової торгівлі при забезпеченні високого рівня задоволення ринкового попиту. Розглянуті теоретичні підходи потребують подальшого розроблення з метою впровадження їх у практику комерційної діяльності учасників біржової торгівлі.

1. Дороніна М.С. Управління економічними та соціальними процесами підприємства. – Харків, 2002. 2. Крикавський Є. Логістика: Навч. посібник. – Львів, 1999. 3. Николайчук В.Е., Кузнецов В.Г. Теория и практика управления материальными потоками (логистическая концепция). – Донецк, 1999. 4. Чудаков А.Д. Логистика: Учебник. – М., 2001. 5. Гаджинский А.М. Логистика: Учебник. – М., 2000. 6. Баузрсокс Д. Дж., Клосс Д. Дж. Логистика: интегрированная цепь. – М., 2001. 7. Стаханов В.Н., Украинцев В.Б. Теоретические основы логистики. – Ростов-на-Дону, 2001. 8. Белоусов А.Г. Логистика коммерческого посредничества. – Ростов-на-Дону, 2000.